

Sygn. akt. VI U 2719/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2022 roku

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Ewa Krakowska

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2022 roku w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania K. W.

od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.:

z dnia 13 października 2020r. oraz dnia 28 grudnia 2020r.

nr (...)

w sprawie: K. W.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rentę rodzinną

zmienia zaskarżone decyzje (...) Oddziału w B. z dnia 13 października 2020r. oraz z dnia 28 grudnia 2020r w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej K. W. prawo do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...)r. (...) T. W. na okres od dnia 1 listopada 2020 roku do 30 czerwca 2021 roku.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt VI U 2719/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 października 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wznowił wypłatę renty rodzinnej po zmarłym (...) dla K. W. od 1 września 2020r. Organ rentowy w uzasadnieniu decyzji wskazał, że renta rodzinna przysługuje tylko osobom, które są słuchaczami ostatniego roku jednolitych studiów magisterskich, wyższych zawodowych i uzupełniających magisterskich. W przypadku studiów podyplomowych oraz doktoranckich renta rodzinna przysługuje tylko do 25 roku życia, gdyż słuchaczami tych studiów są osoby, które ukończyły już jednolite studia magisterskie, wyższe zawodowe lub uzupełniające magisterskie.

Decyzją z dnia 28 grudnia 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonej K. W. prawa do renty rodzinnej po zmarłym (...)– od 1 listopada 2020r. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wypłata renty została wstrzymana ponieważ ubezpieczona ukończyła 25 lat w dniu (...) nie będąc na ostatnim roku studiów szkole wyższej. ZUS wskazał, że zgodnie z zaświadczeniem z 28.09.2020r. ubezpieczona jest słuchaczką ostatniego roku studiów podyplomowych prowadzonych na Wydziale (...) (...) G., a w przypadku studiów podyplomowych

oraz doktoranckich renta rodzina przysługuje tylko do 25 roku życia, gdyż słuchaczami tych studiów są osoby, które ukończyły już jednolite studia magisterskie, wyższe zawodowe lub uzupełniające magisterskie.

Odwołanie od obu decyzji wniosła K. W.. Decyzję z dnia 13 października 2020r. zaskarżyła w zakresie, w jakim odmawia jej ona prawa do renty rodzinnej po dniu 31.10.2020r., natomiast decyzję z dnia 28 grudnia 2020r. - w całości. Wniosła o zmianę zaskarżonych decyzji i przyznanie jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym (...) od dnia 1 listopada 2020r. do dnia 30 czerwca 2021r. W uzasadnieniu obu odwołań odwołująca wskazała, że w dniu (...) ukończyła 25 rok życia. Ubezpieczona w tym dniu była słuchaczką na ostatnim roku studiów podyplomowych (...) na Wydziale (...) (...) G., a planowany termin zakończenia tych studiów był to 30.06.2021r. Odwołująca podniosła, że ZUS błędnie przyjął, że słuchaczowi studiów podyplomowych renta rodzinna przysługuje jedynie do ukończenia 25 roku życia. Powołała się na Uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25.09.2019r. (III UZP 6/19), w której Sąd Najwyższy wskazał, że osobie, która osiągnęła 25 lata życia będąc na ostatnim roku studiów podyplomowych, przedłuża się prawo do renty rodzinnej do zakończenia tego roku studiów. Wskazała, że przyjęte na gruncie art. 68 ustawy emerytalnej pojęcia „studiów w szkole wyższej” odnoszące się do instytucji znanych prawu ubezpieczeń społecznych ma charakter autonomiczny względem pojęcia „studia” czy „Studia wyższe” funkcjonującego na gruncie kolejnych regulacji normatywnych określających ustrój szkolnictwa wyższego. Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych w sposób wyczerpujący i zarazem odrębny od innych dziedzin prawa definiują pojęcie „studiów w szkole wyższej”.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wniósł o ich oddalenie w całości, z argumentacją jak w zaskarżonych decyzjach. W odniesieniu do powołanej przez ubezpieczoną uchwały Sądu Najwyższego ZUS wskazał, że istnieje inne orzecznictwo Sądu Najwyższego, odmiennie rozstrzygające tą kwestię.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona K. W. urodzona w dniu (...) pobierała rentę rodzinną po zmarłym(...) T. W. począwszy od dnia (...) tj. od dnia śmierci (...) do dnia (...) tj do dnia ukończenia jednolitych stacjonarnych studiów magisterskich na Wydziale (...) (...) A. M. w P. na kierunku kogniwytyka.

Dowód: decyzja z 12.12.2017r., zaświadczenie z (...) z 11.09.2018r. - w nieponumerowanych aktach rentowych,

W dniu 28 września 2020r. ubezpieczona złożyła w ZUS wniosek o przywrócenie świadczeń po zmarłym (...) w związku z podjęciem studiów podyplomowych na ostatnim roku studiów na kierunku psychotraumatologia (...) G. w roku akademickim 2020/2021. Do wniosku ubezpieczona dołączyła zaświadczenie wydane przez Kierownika Studiów (...) , że K. W. jest słuchaczką na ostatnim roku studiów podyplomowych : Studia (...) prowadzonych na Wydziale (...) (...) G. w roku akademickim 2020/2021 oraz, że planowy termin zakończenia studiów to 30.06.2021r.

Dowód: zaświadczenie z dnia 28.09.2020r.- w nieponumerowanych aktach ZUS.

Na skutek tego wniosku ZUS wydał zaskarżone w niniejszej sprawie decyzje.

Bezsporne.

Powyższy stan faktyczny był pomiędzy stronami bezsporny i w całości możliwy do odtworzenia na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej okazało się uzasadnione.

Spór w niniejszej sprawie miał wyłącznie charakter prawny i sprowadzał się do interpretacji art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej i ustalanie, czy w zakresie sformułowane tam pojęcie „studiów w szkole wyższej” odnosi się wyłącznie do studiów magisterskich jednolitych, magisterskich uzupełniających i wyższych zawodowych - jak wskazywał ZUS, czy także do studiów podyplomowych - jak wskazywała odwołująca?

Zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych renta rodzinna przysługuje dziecku do ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia. W myśl ust. 2 tego artykułu - jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Porównując obie te regulacje, łatwo dostrzec, że o ile - zgodnie z art. 68 ust. 1 powołanej ustawy - warunkiem przysługiwania prawa do renty rodzinnej do osiągnięcia przez osobę uprawnioną 25 lat życia jest nauka w dowolnej szkole, również nieposiadającej statusu wyższej uczelni, o tyle przewidziane w art. 68 ust. 2 tej ustawy przedłużenie prawa do renty rodzinnej jest możliwe tylko wówczas, gdy uprawnione do renty rodzinnej dziecko osiągnie 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej. Regulacja zawarta w tym przepisie ma więc charakter wyjątku od ogólnej zasady, w myśl której prawo do renty rodzinnej sieroczej przysługuje tylko do ukończenia 25 lat życia (oczywiście pod warunkiem kontynuowania nauki w szkole). Wstępnie należy zatem uznać, że jako stanowiąca regulację wyjątkową, powinna być wykładana ściśle, przede wszystkim z uwzględnieniem reguł językowych. Te zaś upoważniają do przyjęcia poglądu, zgodnie z którym w art. 68 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej chodzi o "studia w szkole wyższej" bez względu na ich rodzaj, charakter i czas trwania.

Na tle użytego w omawianym przepisie pojęcia "studia w szkole wyższej" zauważalna jest jednak rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wedle poglądów wyrażonych w wyrokach tego Sądu: z dnia 13 stycznia 2006r., I UK 155/05 (OSNP 2006 nr 23-24, poz. 368), z dnia 22 stycznia 2008r., I UK 207/08 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 74) i z dnia 23 listopada 2011r., II UK 71/11 (LEX nr 1308099), ostatni rok studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej nie odnosi się do studiów podyplomowych. W tym stanowisku zaakcentowano, że ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym zawiera jednoznaczne definicje studiów wyższych i studiów podyplomowych (art. 2 ust. 1 pkt 5 i pkt 11), a studia podyplomowe stanowią inną niż studia wyższe formę kształcenia przeznaczoną dla osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych (art. 2 ust. 1 pkt 11). Podkreślono przy tym, że w drodze legalnej definicji ustawodawca wyjaśnił i potwierdził różnice prawne i faktyczne, jakie zachodzą między studiami wyższymi i podyplomowymi. W ramach tego stanowiska orzeczniczego pojęcie "studia w szkole wyższej" utożsamiono z pojęciem "studia wyższe" zdefiniowanym w art. 2 ust. 1 pkt 5 Prawa o szkolnictwie wyższym, a tym samym zostało ono ograniczone wyłącznie do studiów prowadzonych przez uczelnię posiadającą uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem tytułu zawodowego: licencjata, inżyniera, magistra lub innego tytułu równorzędnego.

Jednak Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 25.09.2019r. w sprawie III UZP 6/19 wskazał, że osobie, która osiągnęła 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów podyplomowych, przedłuża się prawo do renty rodzinnej do zakończenia tego roku studiów (art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy w powiększonym składzie uznał bowiem, że określenie "studia w szkole wyższej" odnoszące się do instytucji znanych prawa ubezpieczeń społecznych ma charakter autonomiczny względem pojęcia "studia" czy "studia wyższe" funkcjonującego na gruncie kolejnych regulacji normatywnych określających ustrój szkolnictwa wyższego. Inaczej rzecz ujmując, zdaniem Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, przepisy prawa ubezpieczeń społecznych (ściślej: przepisy określające zasady ustalania uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) w sposób wyczerpujący i zarazem odrębny od innych dziedzin prawa definiują pojęcie "studiów w szkole wyższej". Dlatego też, z uwagi na specyfikę towarzyszącą poszczególnym instytucjom prawa ubezpieczeń społecznych należy przyjąć, że forma edukacji szkolnej określana mianem "studiów podyplomowych", która w rozumieniu przepisów o ustroju szkolnictwa wyższego nie jest klasyfikowana normatywnie jako "studia", nie stanowi - z założenia - prawnej przeszkody w dalszym pobieraniu renty rodzinnej sieroczej na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej, według reguł identycznych z tymi, które obowiązują w przypadku pobierania nauki w szkole wyższej w ramach "zwykłych" studiów.

Sąd ten wskazał, że za przyjęciem tego poglądu, przemawiają również względy celowościowe. W tym kontekście Sąd Najwyższy zauważył, że w wyroku z dnia 13 lipca 2006r., III UK 49/06 (OSNP 2007 nr 13-14, poz. 205) uznano, że warunkiem przedłużenia prawa do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej jest

kontynuowanie nauki na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, niezależnie od wcześniejszego ukończenia studiów magisterskich na innym kierunku. W uzasadnieniu tego poglądu wskazano bowiem, że zasadniczym celem renty rodzinnej jest dostarczanie osobom wymienionym w art. 68 ustawy emerytalno-rentowej środków utrzymania w czasie, w którym pobierając naukę, nie mogą one wykonywać pracy stanowiącej stałe źródło ich utrzymania.

Zdaniem Sądu Najwyższego taka argumentacja zachowuje aktualność również w odniesieniu do osób kontynuujących naukę na studiach podyplomowych, czy doktoranckich. Zważywszy na cel, jakemu służy renta rodzinna, trzeba bowiem przyjąć, że zróżnicowanie sytuacji prawnej osób podejmujących dalsze kształcenie na uczelni, które uprzednio ukończyły studia na innym kierunku i uzyskały tytuł magistra, z sytuacją, w jakiej znajdują się osoby posiadające dyplom ukończenia studiów wyższych i kontynuujące naukę w formie studiów podyplomowych albo doktoranckich prowadzonych przez uczelnię, byłoby oczywiście nieuprawnione.

Sąd ten zwrócił uwagę, że istotą renty rodzinnej sieroczej jest bowiem dostarczanie, po śmierci ubezpieczonego, środków utrzymania tylko tym jego dzieciom, które nie podjęły pracy zarobkowej z uwagi na kształcenie się w różnych formach szkolnych. W tym kontekście można zatem stwierdzić w pewnym uproszczeniu, że wynikający z art. 133 k.r.o. dotychczasowy obowiązek alimentacyjny rodzica względem każdego - również pełnoletniego - dziecka i skorelowane z tym obowiązkiem uprawnienie dziecka do otrzymywania od rodzica środków utrzymania z chwilą śmierci ubezpieczonego rodzica ulegają swoistemu "przekształceniu" w prawo do renty rodzinnej finansowanej z systemu ubezpieczeń społecznych. Warto przy tym zaznaczyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że dziecko, które osiągnęło pełnoletność i zdobyło wykształcenie umożliwiające podjęcie pracy zarobkowej (a nawet takie, które uzyskiwało już własne dochody) wcale nie traci uprawnień do alimentacji w sytuacji, gdy zamierza kontynuować naukę na wyższym poziomie, o ile takie zamierzenie znajduje oparcie w świetle jego dotychczasowych osiągnięć edukacyjnych (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2000r., I CKN 1538/99, LEX nr 51629), względnie gdy zamierza ono podnieść uprzednio zdobyte kwalifikacje w celu podniesienia standardu życiowego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1986r., II CRN 439/85, OSP 1987 Nr 4, poz. 85; z glosą T. Smyczyńskiego). Taką argumentację można odnieść także do sytuacji prawnej i faktycznej osób pobierających rentę rodzinną i kształcących się na studiach podyplomowych albo doktoranckich.

Jakkolwiek studia podyplomowe (doktoranckie) służą pogłębieniu wiedzy zdobytej na studiach wyższych i podniesieniu kwalifikacji, to zważywszy na aktualną sytuację panującą na rynku pracy, charakteryzującą się wysokim stopniem konkurencyjności między kandydatami ubiegającymi się o zatrudnienie, trzeba stwierdzić, że ukończenie tych form edukacji szkolnej odbywanych w szkole wyższej w niektórych przypadkach będzie stanowiło istotny warunek a nawet jedyną możliwość podjęcia zatrudnienia w danym zawodzie (na określonym stanowisku). Tymczasem założeniem (funkcją) renty rodzinnej jest właśnie zabezpieczenie finansowe możliwości kształcenia się sieroty (pólsieroty) w zakresie uzyskania takich kwalifikacji, które docelowo umożliwią wskazanej osobie podjęcie pracy zarobkowej spełniającej jej oczekiwania.

Sąd w pełni stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego w powiększonym składzie popiera i się z nim zgadza.

Skoro zatem K. W. ukończyła 25 rok życia będąc na ostatnim roku studiów podyplomowym, służyło jej prawo do renty rodzinnej do czasu zakończenia tego roku studiów.

Mając powyższe na względzie na podstawie art. 477¹⁴ § 2 orzeczono, jak w sentencji.

Sędzia Ewa Krakowska